

ad me venit amicus. Venit de regione longinqua, ubi pascere porcos, et ipsorum siliquas insatiabiliter esurire solebat. Venit fame laborans, confectus inedia, attenuatus jejunio. Venit necesse habens invenire amicum; sed, heu me! pauperem elegit hospitem, et vacuum ingreditur habitaculum. Quid faciam huic amico misero et miserabili? Omnino enim non habeo quod ponam ante illum. Fateor, amicus est, sed ego mendicus. Quid venisti ad me, amice, in necessitate tanta? Ego sum mendicus, et non est in domo mea panis. Festina, inquit, discurre, suscita amicum tuum illum magnum, quo majorem dilectionem nemo habet, sed neque substantiam ampliorem. Quære, pete, pulsa; quia *omnis qui quærit invenit, et qui petit accipit, et pulsanti aperietur*. Clama, et dic: *Amice, commoda mihi tres panes*.

2. Qui sunt isti panes, fratres? Utinam mereamur accipere eos! Forte enim et ipsos nemo scit, nisi qui accipit. Credo tamen petendos nobis esse

tres panes, veritatis, Charitatis, fortitudinis. His tribus egere me fateor, veniente ad me amico de via veniente autem, ut dixit, cum uxore et mancipio. Deficit quippe ratio mea (ipse est enim vir) præ ignorantia veritatis; languet et voluntas præ inedia affectionis; infirmatur caro præ inopia fortitudinis. Nam et ratio minus intelligit quæ agenda sunt, et voluntas minus diligit intellecta, et ad hæc etiam corpus quod corrumpitur, aggravat animam, ut non quæcunque volumus, illa faciamus. Aruit cor meum, etiam et corpus meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Neque enim paterer hunc defectum, si jugiter exercitata esset ratio in inquisitione veritatis, voluntas in desiderio charitatis, caro in operatione virtutis. Comoda ergo mihi, amice, tres panes, ut intelligam, ut diligam, ut faciam voluntatem tuam. Sic enim vivitur, et in talibus vita spiritus mei, dicente Scriptura. *Quoniam vita in voluntate ejus (Psal. xxix, 6)*.

IN ASCENSIONE DOMINI.

SERMO I.

De evangelica lectione. (Marc. xvi, 14-20.)

1. *Recumbentibus undecim discipulis apparuit illis Jesus (Marc. xvi, 14)*. Apparuit vere benignitas et humanitas Salvatoris. ¶ Multam enim fiduciam præstat, quod libentius adsit orationi incumbentibus, quando nec recumbentibus quidem dedignatur adesse. Apparuit, inquam, benignitas ejus, qui cognovit figmentum nostrum, nec dedignatur necessitates nostras, sed miseretur, si tamen curam carnis non in desiderio facimus, sed in necessitate. Quod considerans idem Apostolus: *Sive manducamus, inquit, sive bibimus, sive aliquid aliud facimus, omnia in gloriam Domini faciamus (I Cor. x, 31)*. Potest tamen quod recumbentibus apparuit, ad id quoque referri, quod alibi calumniantibus Judæis adversus discipulos non jejunantes: *Non possunt, inquit, filii sponsi lugere, quandiu cum eis est sponsus (Matth. ix, 15)*. Sequitur: *Et exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt*. Audis Christum discipulos increpantem, imo (quod durius sonat) etiam exprobrantem, nec quandocumque, sed ea hora, qua eis corporalem præsentiam subtracturus (44), videri poterat magis ab increpatione parcere debuisse. Noli ergo indignari de cætero, si te quoque aliquando Christi vicarius increpaverit. Id enim exhibet, quod ascensurus ab eis in cælum, suis Christus legitur exhibuisse discipulis. Sed quid est, fratres, quod dicit: *His qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt?* Aut qui surre, duorum beati oculi gloriosum resurrectionis Dominicæ meruerunt videre

miraculum? Neque enim resurgentem illum quicumque legitur, aut creditur vidisse mortalium. Restat ergo de angelis accipiendum, quibus utique resurrectionis testimonium perhibentibus, apostolorum pusillanimitas hæsitavit.

2. Jam vero ut faciat quod scriptum est: *Benignitatem et disciplinam et scientiam doce me (Psal. cxviii, 66)*; visitationis gratiam, exprobrationis censuram, prædicationis quoque doctrina sequatur, et dicat: *Qui crediderit, et baptizatus fuerit salvabitur*. Sed quid ad hæc dicemus, fratres? Magna nimis videtur sæcularibus hominibus in hoc verbo data fiducia, vereorque ne dare eam incipiant in occasionem carnis, blandientes sibi plus quam oportet sine operibus de baptismo et credulitate. Veritatem consideremus quod sequitur: *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur*. Nec minor fortasse videbitur ipsis quoque religiosis ex hoc verbo provenire desperatio, quam ex verbo priore vana spei data sæcularibus occasio videretur. Quis enim ea, quæ in præsentī loco scripta sunt, signa videtur habere credulitatis, sine qua nemo poterit salvabitur quoniam *qui non crediderit, condemnabitur*; et: *Sicut fide impossibile est placere Deo? (Hebr. xi, 6)*. Quis inquam, dæmonia ejicit, linguis novis loquitur serpentes tollit? Quid ergo? Si nemo hæc habet, aut perpauca nostris videntur habere temporibus: aut nemo salvabitur, aut hi soli qui his muneribus gloriantur, quæ non tam merita sunt quam indicia meritorum: adeo ut multi dicentes: *Nonne in nomine tuo dæmonia ejecimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus?* audire habeant in iudicio: Nesci-

(44) Idem sentit Gregorius Magnus homilia 29 in Evangelia: tametsi increpatione aliquot diebus ascen-

sionem præcessit ex Lucæ cap. xxiv. Consule interpretes.

vos; *discedite a me, operarii iniquitatis* (Matth. vii, 22, 23). Ubi est, quod ait Apostolus, cum de justo iudice loqueretur: *Qui reddet unicuique juxta opera sua* (Rom. ii, 6); si, quod absit! quærenda sunt in iudicio signa potius quam merita?

3. Sunt tamen et ipsa merita signa quædam, certiora utique et salubriora. Nec difficile arbitror nosse, quemadmodum intelligi signa possint præsentia, ut sint indubitata signa credulitatis, ac per hoc et salutis. Primum enim opus fidei per dilectionem operantis, cordis compunctio est, in qua sine dubio ejiciuntur dæmonia, cum eradicantur e corde peccata. Exinde qui in Christum credunt, linguis loquuntur novis, cum jam recedunt vetera de ore eorum, nec de cætero vetusta proptoparentum lingua loquuntur, declinantium in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Ubi vero compunctione cordis et oris confessione priora sunt deleta peccata, ne recidivam patiantur, et jam sint posteriora pejora prioribus, **☉** serpentes tollant necesse est, id est, ut venenatas suggestiones extinguant. Quid tamen agendum, si qua forte radix pullulat, quæ tam velociter nequeat extirpari, sed stimulat animum concupiscentia carnis? Profecto *si mortiferum quid biberint, non eis nocebit*; quoniam juxta Salvatoris exemplum, cum gustaverint, nolent bibere, id est cum senserint, nolent consentire. Sic enim non eis nocebit (quia nulla damnatio est his qui sunt in Christo Jesu) concupiscentiæ sensus absque consensu. Quid tamen? Molesta certe et periculosa est sic corruptæ et infirmæ affectionis lucta; sed *qui crediderint, super ægros manus imponent, et bene habebunt*, id est ægras affectiones bonis operibus operient, et hoc remedio curabuntur.

SERMO II.

Quomodo ascendit super omnes cælos ut adimpleret omnia.

1. Solemnitas ista, fratres charissimi, gloriosa est, et, ut ita dicam, gaudiosa, in qua et singularis Christo gloria, et nobis specialis lætitia exhibetur. Consummatio enim et adimpletio est reliquarum solemnitatum, et felix clausula totius itinerarii Filii Dei. Qui enim descendit, ipse est et qui ascendit hodierna die super omnes cælos, ut adimpleret omnia (Ephes. iv, 10). Jam enim cum se dominum universorum, quæ sunt in terra et in mari et in inferno, probasset, non restabat, nisi ut aeris et cælorum se esse dominum argumentis similibus, vel certe potioribus comprobaret. Terra enim cognovit Dominum, quia ad vocem virtutis ejus, cum clamasset magna voce: *Lazare, veni foras* (Joan. xi, 43, 44), mortuum reddidit. Cognovit mare, quia solidum se præbuit sub pedibus ejus, ita ut apostoli eum putarent phantasma esse (Matth. xiv, 25, 26). Cognovit infernus, cujus ipse portas æreas et vectes ferreos confregit (Psal. cvi, 16), ubi et ligavit illum insatiabilem homicidam, qui vocatur diabolus et Satanus (Apoc. xii, 9; xx, 2). Profecto

qui mortuos suscitavit, leprosos mundavit, cæcos illuminavit, claudos firmavit, et omnes exsufflavit infirmitates, dominus omnium fuit, et eadem manu qua fecerat, quæ defecerant reficiebat. Sic et qui in ore piscis cum ipso pisce staterem invenire prædixit (Matth. xvii, 26), patet procul dubio, quia maris et omnium quæ in mari moventur, dominus fuit. Qui vero traduxit æreas potestates, et affixit eas cruci suæ, claret quia super infernales officinas potestatem accepit. Hic est enim qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo (Act. x, 38), qui stetit in loco campestri ut doceret turbas; ante præsidem, ut alapas sustineret; toto tempore quo in terris visus est, et cum hominibus conversatus, in laboribus multis stans, et operans salutem in medio terræ.

2. Ad claudendam igitur tunicam tuam inconsutilem, Domine Jesu, ad perficiendam fidei nostræ integritatem, restat, ut videntibus discipulis per medium aeris, sicut aeris dominus ascendas super omnes cælos. Extunc probabitur, quia Dominus universorum tu es, quia omnia in omnibus adimplesti, et jam tibi profecto debetur, ut in nomine tuo omne genu flectatur, cælestium, terrestrium et infernorum; et omnis lingua confiteatur quia tu es in gloria, et in dextera Patris (Philipp. ii, 10, 11). In hac dextera sunt delectationes usque in finem: et ideo monet Apostolus, ut quæramus quæ sursum sunt, ubi Christus est in dextera Dei sedens (Coloss. iii, 1); quia illic profecto thesaurus noster est Jesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (Coloss. ii, 3, 9).

3. Quid tamen putatis, fratres, quantus dolor et timor irruerit apostolica pectora, cum eum viderunt a se tolli, et attolli in aera, non scalis adjutum, non sublematum funibus; etsi angelico comitatum obsequio, non tamen fultum auxilio, sed gradientem in **☉** multitudine fortitudinis suæ? Impletum est quod eis dixerat: *Quo ego vado, vos non potestis venire* (Joan. xiii, 33). Quocumque enim terrarum iisset, eum indivisibiliter sequerentur; mare, sicut Petrus fecit aliquando (Matth. xiv, 29), cum eo etiam submergendi intrarent; sed hac sequi non poterant, quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multe cogitantem (Sap. ix, 15). Dolor ergo nimius erat, quia videbant illum, propter quem omnia reliquerant, a suis sensibus et aspectibus tolli, ut non possent ablato a se sponso, filii sponsi non lugere: timor quia orphani relinquebantur in medio Judæorum, nondum confirmati virtute ex alto. Benedicens ergo eis ferebatur in cælum, forte concussis illius singularis misericordiæ visceribus, cum miseros suos et pauperem suam scholam relinqueret; nisi quod veniebat parare eis locum, et quia expediebat ut præsentiam eis subtraheret corporalem. Quam felix, quam digna ista processio! ad quam ne ipsi quidem adhuc apostoli digni fuerunt admitti, cum

et animarum sanctarum, et cœlestium virtutum triumphali pompa deductus ad Patrem, sedet a dextris Dei. Nunc vere adimplevit omnia quia natus est inter homines, cum hominibus passus et mortuus ab hominibus et pro hominibus passus et mortuus est, resurrexit, ascendit, sedet ad dexteram Dei. Agnosco tunicam desuper contextam per totum, quam superna illa mansio claudit: ubi adimpletus est, et adimplevit omnia Dominus Jesus Christus.

4. Verumtamen quid mihi et solemnitatibus istis? Quis me consolabitur, Domine Jesu, quia te non vidi in cruce suspensum, plagis lividum, pallidum morte; quia non sum crucifixo compassus, obsecutus mortuo, ut saltem lacrymis meis loca illa vulnerum delinirem? Quomodo me dereliquisti insalutatum cum formosus in stola tua rex gloriæ in alta cœlorum te recepisti? Prorsus renuisset consolari anima mea, nisi me angeli in voce exultationis prævenissent, qui dixerunt: *Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum videristi eum euntem in cœlum (Act. 1, 11)*. Sic, inquit, veniet. Ergone veniet quærere nos in illa tam singulari quam universali processione, cum præcedentibus omnibus angelis et subsequentibus hominibus universis, descendet judicare vivos et mortuos? Procul dubio veniet; sed quomodo ascendit, non quomodo ante descendit. Humilis enim prius venit animas salvare; sublimis autem veniet cadaver istud resuscitare, et configurare corpori claritatis suæ, ut infirmiori huic vasculo abundantiore impendere videatur honorem. Tunc enim videbitur cum potestate magna et majestate, qui prius in infirmitate carnis latuerat. Intuebor et ego eum, sed non modo; videbo eum, sed non prope: ita ut hæc secunda glorificatio priori glorificationi propter excellentem gloriam manifeste præluceat.

5. Interim manipulus primitiarum nostrarum Christus oblatus est, ad dexteram Patris assumptus, et assistit nunc vultui Dei pro nobis. Sedet autem, habens in dextera misericordiam, in sinistra iudicium; et misericordiam multam nimis, et iudicium multum nimis; in dextera aquam, in sinistra ignem immobiliter tenens. Et quidem corroboravit misericordiam super timentes se secundum altitudinem cœli a terra (*Psal. cii, 8, 11*), ut majores cumulos miserationum Domini sentiant, quam sit spatii inter cœlum et terram. Propositum namque Dei super illos manet immobile: et misericordia hæc [*alias, Domini*] ab æterno et usque in æternum super timentes eum; ab æterno per prædestinationem, in æternum per glorificationem. Similiter et in reprobis terribilis est super filios hominum, et utrinque stat fixa sententia æternitatis, et in his qui salvi fiunt, et in his qui pereunt. Quis scit si omnium vestrum, quod hic video, nomina scripta sunt in cœlis, et in libro prædestinationis adnotata? Vocationis enim et justificationis vestræ aliqua signa mihi videor intueri in conversatione hujus [*alias additur tantæ*]

humilitatis. Quanto **¶** putas gaudio replerentur omnia ossa mea, si id scire contingeret? Sed nescio homo, utrum sit dignus amore, an odio (*Ecclesi. ix, 1*).

6. Propterea, dilectissimi, perseverate in disciplina quam suscepistis, ut per humilitatem ad sublimitatem ascendatis; quia hæc est via, et non est alia præter ipsam. Qui aliter vadit, cadit potius quam ascendit; quia sola est humilitas quæ exaltat, sola quæ ducit ad vitam. Christus enim cum per naturam divinitatis non haberet quo cresceret vel ascenderet quia ultra Deum nihil est; per descensum quomodo cresceret invenit, veniens incarnari, pati, mori, et moreremur in æternum: propter quod Deus exaltavit illum, quia resurrexit, ascendit, sedet a dextris Dei.

B Vade, et tu fac similiter. Neque enim ascendere potes, nisi descenderis; quia ut æterna lege fixum est: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur (Luc. xiv, 11)*. O perversitas! o abusio filiorum Adam! quia cum ascendere difficillimum sit, descendere autem facillimum; ipsi et leviter ascendunt, et difficilius descendunt, parati ad honores et celsitudines graduum ecclesiasticorum, ipsis etiam angelicis humeris formidandos. Ad sequendum autem te, Domine Jesu, vix inveniuntur, qui vel trahi patiuntur, qui velint duci per viam mandatorum tuorum. Alii enim trahuntur, qui possunt dicere: *Trahe me post te*. Alii ducuntur, qui dicunt: *Introduxit me rex in cellaria sua (Cant. i, 3)*. Alii rapiuntur, sicut Apostolus raptus est ad tertium cœlum. Et primi quidem felices, qui in patientia sua possident animas suas; secundi feliciores, quia ex voluntate sua confitentur ei; tertii felicissimi, qui in profundissima Dei misericordia, quasi quodammodo sepulta jam arbitrii sui potestate, in divitias gloriæ in spiritu ardoris rapiuntur, nescientes sive in corpore, sive extra corpus (*II Cor. xii, 2*; hoc solum scientes, quod rapti sint. Beatus quæ ubique te ducem habet, Domine Jesu, non illam refugam spiritum, qui statim ascendere voluit, et tota divinitatis dextera percussus est. Nos autem populus tuus, et oves pascuæ tuæ, sequamur te, per te, ad te; quia tu es via, veritas et vita (*Joan. xiv, 6*); via in exemplo, veritas in promisso, vita in præmio, Verba enim æternæ vitæ habes, et nos cognoscimus et credimus quia tu es Christus Filius Dei vivi (*Joan. vi, 69, 70*), qui es super omnia Deus benedictus in sæcula, Amen.

SERMO III.

De intellectu et affectu.

1. Hodie cœlorum Dominus cœlorum alta cœlesti potentia penetravit, et infirma carnis tanquam nebula quædam excutiens, induit stolam gloriæ. Elevatus est Sol in ortu suo, incaluit et invaluit; dilatavit et multiplicavit radios super terram, nec est qui se abscondat a calore ejus. Rediit ad regionem sapientiæ Sapientia Dei, ubi omnes bonum et intelligunt et requirunt, intellectu perspicacissimi, affectu paratissimi ad audiendam vocem sermonum

ejus. Nos autem in regione ista sumus, ubi plurimum est malitiæ, sapientiæ parum; quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (*Sap. ix, 15*). Per sensum hic ego arbitror intellectum designari: qui tunc vere deprimitur, cum multa cogitat, cum non colligit se circa illam unam et unicam meditationem, quæ concipitur de civitate illa, cujus participatio ejus in idipsum. Hujusmodi intellectum oportet deprimi, et distrahi per multa, multis et multiplicibus modis. Animam vero hic æstimo dici affectiones, quæ, corrupto corpore, diversis passionibus afficiuntur, quæ mitigari nunquam possunt, ne dicam sanari, donec voluntas unum quærat, et tendat ad unum.

2. Duo ergo sunt quæ in nobis purganda sunt, intellectus et affectus: intellectus, ut noverit; affectus, ut velit. Felices, et vere felices illi duo viri, Elias et **915** Enoch, quibus omnes materiæ et occasiones ablatae sunt, quæ eorum intellectum impediant, vel affectum; quia soli Deo viventes nec noverunt nisi Deum, nec cupiunt nisi Deum. Denique et de Enoch legitur (*45*) quia *raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius* (*Sap. iv, 11*). Intellectus noster turbatus erat, ne dicam cæcatus; affectus inquinatus erat, et multum inquinatus; sed Christus intellectum illuminat, Spiritus sanctus affectum purgat. Venit enim Filius Dei, et tot et tanta mirabilia in mundo operatus est, ut non immerito intellectum nostrum ab omnibus mundanis rebus evocaverit; ut semper cogitemus, et nunquam cogitare sufficiamus, quia mirabilia fecit. Vere latissimos nobis ad spatiandum intelligentiæ campos dereliquit; et torrens cogitationum istarum profundissimus est, qui juxta prophetam non possit transvadari (*Ezech. xlvii, 5*). Quis enim sufficiat cogitare, qualiter rerum Dominus prævenit nos, venerit ad nos, subvenit nobis, et singularis illa majestas voluerit mori ut viveremus, servire ut regnarem, exulare ut repatriarem, et usque ad servilissima opera inclinari, ut constitueret nos super omnia opera sua?

3. Talem se obtulit apostolis apostolorum Dominus, ut jam non invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta conspicerent, sed ipse facie ad faciem videretur qui omnia fecit. Et quia discipuli carnales erant, et Deus spiritus est, nec bene convenit spiritui et carni; umbra corporis sui temperavit se eis, ut objectu vivificæ carnis viderent Verbum in carne, solem in nube, lumen in testa, cereum in laterna. *Spiritus enim oris nostri Christus Dominus, cui diximus: In umbra tua vivemus inter gentes* (*Thren. iv, 20*). *In umbra, inquit, tua inter gentes, non inter angelos, ubi purissimum lumen purissimis oculis intuebimur. Unde et virtus Altissimi obumbravit Virgini, ne nimio splendore præ-*

(45) Nempe ex appropriatione: nam universim hæc efferuntur *Sap. cap. iv, § 11*. At Enoch signanter legitur *Ecclesiastici cap. xliv, § 16: Enoch pla-*

A stricta, divinitatis fulgur etiam illa singularis aquila tolerare non posset. Ad hoc autem carnem eis proposuit, ut omnem cogitatum eorum ab humanis rebus ad carnem suam (qua et mirabilia dicebat et mirabilia faciebat) adunaret, et sic de carne transferret ad spiritum; quia spiritus est Deus et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare (*Joan. iv, 24*). Nonne tibi videtur eis intellectum illuminasse, cum aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas, ostendens quia hæc oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis (*Luc. xxiv, 45*), et ita intrare in gloriam suam?

4. Sed illi sanctissimæ carni ejus assuefacti, verbum de discessu ejus audire non poterant, ut eos relinqueret pro quo omnia reliquissent. Quare hoc? **B** quia intellectus illuminatus erat, sed nondum purgatus affectus. Unde et benignus magister blande eos ac dulciter compellabat [*alias, consolabatur*] dicens: *Expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos. Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum* (*Joan. xvi, 6, 7*). Quid est quod Christo commorante in terris, Spiritus sanctus ad eos venire non potuit? An carnis illius consortium abhorrebat, quæ de ipso et per ipsum in Virgine et de Virgine matre concepta erat et nata? Absit! sed ut ostenderet nobis per quam ambularemus viam, formam apponeret cui imprimeremur. Et ille quidem illis plorantibus elevatus in cælum, Spiritum sanctum misit, qui affectum eorum, id est voluntatem, mandavit, imo potius alteravit, ut jam magis Dominum velint ascendisse, qui prius detinuisse voluerant. Impletum est quod eis prædixerat: *Vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium* (*Joan. xvi, 20*). Sic ergo eorum intelligentia per Christum illuminata est, et voluntas emundata per Spiritum; ut sicut bonum noverint, sic et velint: quod solum perfecta religio, vel religiosa perfectio est.

916 5. Recordor nunc Elisæi sancti, cui cum Elias dixisset, ut in discessu vel ascensu suo postulareret quod vellet, respondit: *Oro ut fiat spiritus tuus duplex in me. At ille: Rem difficilem postulasti. Attamen si videris quando tollar a te, erit quod petiisti* (*IV Reg. ii, 9, 10*). Nonne tibi videtur Elias ascendentis Domini signare personam; Elisæus vero chorum apostolicum in ascensione Christi anxie suspirantem? Sicut enim Elisæus ab Elia nullo pacto avelli poterat, sic nec apostoli a Christi præsentia poterant separari. Vix enim tandem eis persuasit, quia sine fide impossibile esset placere Deo. Quis est ergo spiritus iste duplex qui quæritur, nisi illuminatio intellectus, et affectus purgatio? Res difficilis, quia rarus in terris est qui illum habere mereatur. *Attamen, inquit, si videris quando tollar a te, erit quod petiisti. Nihil est quod propter hoc habeant percuit Deo, et translatus est in paradysum. Idem apud Bernardum, infra sermone 3, num. 9.*

dere vel debeant alumni tui, Domine Jesu, quia videntibus illis es elevatus in cœlum, et desiderantibus oculis te secuti sunt gradientem in multitudine fortitudinis tuæ. Vel certe spiritum duplicem dicere possumus illud, quod Salvator ad discipulos ait: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet* (Joan. xiv, 12). Nonne majora Christo, per Christum tamen, fecit Petrus, de quo legitur: *Quia in plateis ponebantur infirmi in lectulis, ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, et liberarentur ab infirmitatibus suis?* (Act. v, 15.) Nusquam enim Dominus umbra sua invenitur infirmitates sanasse.

6. Non dubito ego intellectum omnium vestrum, qui hic estis, illuminatum esse; sed non affectum æque esse purgatum, manifestis approbabo conjecturis. Omnes quod bonum est nostis, et viam per quam incedere, et quomodo in ea incedere debeatis; sed voluntas non una est. Quidam enim ad omnia viæ et vitæ hujus et exercitia non solum ambulant, sed et currunt, imo potius volant, ut eis et vigiliæ breves, et cibi dulces, et panni suaves, et labores non solum tolerabiles, sed et appetibiles videantur. Alii autem non sic; sed corde arido et affectione recalcitrante, vix pudore (46) trahuntur ad hæc, vix gehennali timore compelluntur. Quosdam nec compellimus quidem, quibus frons mulieris meretricis facta est, et nolunt erubescere. Sunt, inquam, multi inter nos, qui nobiscum de uno pane comedunt, nobiscum dormiunt, nobiscum cantant, nobiscum laborant, miseri et miserabiles, utpote per omnia [*alias deest* per omnia] participes tribulationis, sed consolationis non ita. Nunquid abbreviata est manus Domini, ut omnibus donare non possit, qui aperit manum suam, et implet omne animal benedictione? Quid ergo in causa est? Illud omnino, quia non vident Christum cum tollitur ab eis; id est, non cogitant quomodo eos orphanos reliquerit, quod peregrini et advenæ sint super terram, quod tandiu fæculenti corporis horrido carcere teneantur, et non sint cum Christo. Hujusmodi autem, si diu ita permanserint sub onere, aut opprimuntur et succumbunt, aut quodammodo in inferno sunt, ut nunquam ad plenum respirent in lucem miserationum Domini, nec in libertatem spiritus, quæ sola facit jugum suave, et onus leve.

7. Inde autem tam pernicioosa tepiditas emanat, quia affectus, id est voluntas eorum nondum purgata est, nec bonum sic volunt sicut noverunt, a propria concupiscentia abstracti graviter et illecti. Amant enim in carne sua terrenas consolatiunculas, sive in verbo, sive in signo, sive in facto, sive in aliquo alio; et si hæc interrumpunt aliquando, non tamen penitus rumpunt. Inde est quod raro affectiones suas dirigunt in Deum, et eorum compunctio non continua, sed horaria est, et, ut verius dicam, mo-

(46) In quibusdam deest *vix pudore*, ut in Colbertino 3632; in quo post *compelluntur*, legitur *miseri et miserabiles*, sex versibus omissis. At *pudore* reti-

mentanea. Impleri autem visitationibus Domini animi non potest, quæ his distractionibus subjacet: **¶** et quanto magis illis evacuabitur, tanto amplius istis implebitur; si multum, multum; si parum, parum. Vel certe si magis probas, nunquam istæ illis miscerentur poterunt in æternum; quia ubi vasa vacua non invenit oleum, stare necesse est; nec mittunt vinum novum nisi in utres novos, ut ambo conserventur. Neque enim spiritus et caro, ignis et tepiditas, in uno domicilio commorantur, præsertim cum tepiditas ipsi Domino soleat vomitum provocare (Apoc. iii, 16).

8. Si enim apostoli adhuc carni Dominicæ inludentes (quæ sola sancta, quia Sancti sanctorum erat), Spiritu sancto repleti nequiverint, donec tolleretur ab eis; tu carni tuæ, quæ sordidissima est, et diversarum spurcitiarum phantasiis repleta, astrictus et conglutinatus, illum meracissimum Spiritum te posse putas suscipere, nisi carnis istius consolationibus funditus renuntiare tentaveris? Revera cum inceperis, tristitia implebit cor tuum; sed si perseveraveris, tristitia tua convertetur in gaudium. Tunc enim purgabitur affectus et voluntas renovabitur, vel potius nova creabitur, ut omnia quæ prius difficilia, imo impossibilia videbantur, cum multa percurrentur dulcedine et aviditate. *Emitte, inquit, Spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem terræ* (Psal. ciii, 30). Sicut per faciem exterior homo cognoscitur, sic per voluntatem demonstratur interior. Emissio ergo Spiritu creatur et renovatur facies terræ, id est terrena voluntas; cœlestis, parata ad nutum nutu citius obedire. Beati qui tales sunt; qui non solum malum non sentiunt, sed in mira quadam cordis dilatatione commorantur. De illis enim quos supra commemoravimus, terribiliter ait Deus: *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt* (Gen. vi, 3), id est carnales; et quidquid in eis spiritus fuerat, in carnem evanuit.

9. Quia igitur, charissimi, hodierna dies est, in qua sponsus aufertur a nobis, et non sine tumultu aliquo animorum nostrorum, ad hoc tamen ut mittat nobis spiritum veritatis: ploremus et oremus, ut dignos nos inveniat, vel potius efficiat, et repleat domum istam, ubi sumus sedentes, quatenus non vexatio, sed unctio ejus doceat nos de omnibus. Sicque et intellectu clarificato et affectu purificato veniat ad nos, et apud nos faciat mansionem. Et sicut serpens Moysi devoravit omnes serpentes magorum (Exod. vii, 12); sic iste cum venerit, absorbebit omnes carnales affectiones et delectationes nostras, et infundet [*infundet, alias deest*] consolationes, ita ut de labore requiem, de tribulatione lætitiâ, de contumelia gloriam habeamus; sicut illi, quos repleverat, ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. v, 41). Spiritus enim Jesu-

nendum videtur, ut sermone 5, num. 7: « Quis denique vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet. »

spiritus bonus, spiritus sanctus, spiritus rectus, spiritus dulcis, spiritus principalis quidquid in hoc sæculo nequam videtur, difficile et augustum, leve facit et latum: opprobrium gaudium judicat, despectionem exaltationem esse persuadet. *Scrutemur ergo, juxta prophetam, vias nostras et studia nostra; levemus corda nostra cum manibus* (Thren. III, 40). ut in solemnitate sancti Spiritus gaudeamus, et abundantius gaudeamus, qui nos inducat in omnem, sicut promisit Dei Filius, veritatem (Joan. XVI, 13).

SERMO IV.

De duabus malis ascensionibus dæmonis et primi hominis: et sex bonis, Christi et nostris.

1. Si Nativitatis et Resurrectionis Dominicæ digna devotione solemnia celebramus, hodiernum quoque Ascensionis diem non minus devote convenit celebrari. In nullo siquidem a festivitatibus illis ista degenerat, sed finis earum et adimpletio est. Merito quidem solemnitatis et lætitiæ dies agitur, quando sol ille supercælestis, sol justitiæ, nostris se præsentavit obtutibus, nube carnis et mortalitatis sacco fulgorem suum et lucem temperans inaccessibilem magna quoque lætitia et exultatio multa nimis, quando consciōso sacco, lætitia circumdatus est, factaque de medio sacci ipsius non quidem substantia, sed vetustate, sed corruptione, sed miseria, sed vilitate, nostræ dedicavit primordia resurrectionis. Verumtamen quid mihi et solemnitatibus istis si conversatio mea usque adhuc detinetur in terris? Quis vero vel desiderare præsumeret ascensum cœli, nisi quia is qui descenderat, prior ascendit? Dieo ergo vobis: non multo mihi tolerabilior videretur exsiliū hujus habitatio quam gehenna, nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen fiduciæ et expectationis, quando elevatus est in nubibus, et spem fecit credentibus. Denique: *Nisi ego abiero, inquit, Paracletus non veniet ad vos* (Joan. XVI, 7). Quis paracletus? Utique per quem diffunditur charitas, et jam spes non confundit ille Paracletus, per quem in cœlis sit conversatio nostra; virtus ex alto, per quam sursum sint corda nostra (47). *Vado, inquit, parare vobis locum: et si abiero et præparavero vobis locum, iterum veniam et assumam vos ad me ipsum* (Joan. XIV, 2, 3). *Ubi enim fuerit corpus, ibi congregabuntur et aquilæ* (Matth. XXIV, 28). Videsne quemadmodum cæterarum solemnitatum ea, quam hodie celebramus, et consummationem habeat, et fructum declaret, et augeat gratiam?

2. Sicut enim cætera omnia ejus qui nobis natus est et nobis datus, ita ipsa quoque ipsius ascensio propter nos facta est, et facit pro nobis. In nostra siquidem vita, multa, quantum in nobis est, videmus agere casu, multa necessitate; sed Christus, Dei virtus et Dei sapientia, neutri potuit subjacere. Quæ enim Dei virtutem necessitas cogeret? aut quid age-

(47) Quidam ita habent, *et spem fecit credentibus. Æstimo autem quod et illi qui ait, Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea: unde et dicebat, Vita mea inferno*

ret Dei sapientia casu? Omnia proinde quæcunque locutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est, ne dubites fuisse voluntaria, plena sacramentorum, plena salutis. Hæc scientes, si quid aliquando eorum, quæ de Christo sunt, in nostram scientiam venire contingat, non sic audiendum est tanquam si inventitium quidpiam proferamus; sed tanquam id quod etiam priusquam causa sciretur, constaret nequaquam sine causa fuisse. Sicut enim qui scribit, certis rationibus collocat universa; ita quæ a Deo sunt, ordinata sunt, maximeque ea quæ præsens in carne est operata majestas. Sed væ angustiae cognitionis [*alias, cogitationis*]; væ paupertati scientiæ nostræ, qui tantum ex parte cognovimus, et parte modica! Vix scintillulæ quædam nobis elucent de tanta luminis copia, de lucerna posita super candelabrum. Sane quanto minus singuli capimus, tanto fidelius cæteris communicanda sunt quæ singulis revelantur. Et ego, fratres, quæ mihi ad vestram ædificationem de ascensione, imo de ascensionibus suis donare ipse dignatur, nec volo, nec debeo subtrahere vobis: præsertim quod hæc sit spiritualium prærogativa donorum, ut communicata non minuantur. Aliquibus fortassis hæc nota sunt, quibus similiter hæc revelata sunt; sed propter eos qui forte non adverterunt sublimioribus intenti aut aliis occupati; seu etiam propter eos qui minus capacis intelligentiæ sunt, mihi incumbit loqui quæ sentio.

3. *Christus qui descendit, ipse est et qui ascendit* (Ephes. IV, 10). Apostoli verba sunt hæc. Ego autem credo eum in hoc ipso quod descenderit, ascendisse. Sic enim oportebat Christum descendere [*alias, ascendere*], ut nos ascendere doceremur. Cupidi quidem sumus ascensionis: exaltationem concupiscimus omnes. Nobiles enim creaturæ sumus, et magni ejusdam animi, ideoque altitudinem naturali appetimus desiderio. Sed væ vobis, si voluerimus eum sequi, qui ait: *Sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis* (Isa. XIV, 13). Heu miser, in lateribus aquilonis! Frigidus est mons ille, non te sequimur. Potestatis habes concupiscentiam, altitudinem præsumis potentiæ. Quanti tamen usque hodie fœda sequuntur infeliciaque vestigia! Imo vero quam pauci evadunt, quibus non dominandi libido dominetur! Hinc est quod benefici vocantur, qui potestatem habent; hinc, quod laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Potentibus siquidem omnes a-lulantur, invident omnes. Quem sequimini, miseri homines? quem sequimini? Annon videtis Satanam tanquam fulgur cadentem? Non iste est mons, in quem ascendit angelus, et diabolus factus est? Vel illud advertite, quod post casum suum invidia cruciante male sollicitus de supplantando homine, illius tamen montis ascensum nullatenus ausus est suadere appropinquavit. *Nunc vero spe salvi facti sumus in cujus altitudinem Christi nos ascensio sublimavit. Vado, etc.*

ei, in quo nimirum pro inani ascensu tam immane præcipitium cognosceretur expertus.

4. Sed non defuit versuto hosti quid ageret. Similem ei montem alterum demonstravit. *Eritis, inquiens, sicut dii, scientes bonum et malum* (Gen. iii, 5). Perniciosa etiam hæc ascensio, imo magis descensio est de Jerusalem in Jericho. Pessimus mons inflans scientia, in quem tamen usque hodie videas tanta concupiscentia plurimos repere filiorum Adam, ac si non noverint quantum pater eorum in illius montis ascensu descenderit, imo quam graviter ceciderit, quantum tota dejecta sit et conquassata posteritas. Nondum sanata sunt vulnera, quæ tibi in ascensu montis illius inflicta sunt, licet adhuc in patre lateres: et nunc iterum in propria persona conaris ascendere, ut sit error novissimus pejor priore? Quænam miseris tam dira libido? Filii hominum, usquequo gravi corde? utquid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium? (*Psal. iv, 3.*) An ignorantis quoniam infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia; et stulta mundi elegit Deus, ut confundat sapientes? (*I Cor. i, 27.*) Non nos Dei comminantis terror revocat, perdituri sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobaturi; non patris exemplum, non denique sensus ipse noster, et duræ experientia necessitatis, cui sumus addicti per insipientem scientiæ appetitum!

5. Ecce vobis, fratres, montem demonstravimus alium, non in quem ascendatis, sed quem fugiatis. Ipse est in quem ascendebat qui voluit esse sicut Deus, sciens bonum et malum: ipse quem usque hodie filii ejus accumulunt et elevant, nihil inveniunt tam vile, unde non velint montem elevare scientiæ. Videas alium litterarum, alium mundialis curæ, istum placitationum displicentium Deo, illum servilis cujuslibet artis tam vehementer affectare scientiam ut laborem non reputet, tantummodo ut possit aliquibus doctior reputari. Sic ædificant Babel, sic putant ad Dei se perventuros similitudinem; sic concupiscunt quod non expedit, quod expedit omittentes. Quid vobis et montibus istis, in quorum ascensu tanta difficultas est, et tam grande periculum? aut cur eum deseritis montem, cujus et facilis est ascensus, et perutilis? Potestatis ambitio angelum felicitate privavit angelica; scientiæ appetitus hominem immortalitatis gloria spoliavit. Conetur quis ascendere in montem potestatis; quantos putas contradictores habebit, quantos inveniet repulsores, obstacula quanta, quam difficilem viam? Quid si tandem eum adipisci contigerit quod optabat: *Potentes*, ait Scriptura, *potenter tormenta patientur* (*Sap. vi, 7*): ut præsentis sollicitudines et anxietates, quas potestas ipsa parit, omittam. Cupidus alter est inflantis scientiæ; quantum laborabit, quantum anxietabitur spiritus ejus? Et tamen audiet: Nec si te ruperis, apprehendes. In amaritudine morabitur oculus ejus, quoties videre contigerit, qui se posteriorem judicet, aut putet ab aliis reputari. Quid cum intinuerit multum? *Perdam*, inquit Dominus, sa-

scientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo (*I Cor. i, 19*).

6. Jam ne multis immorer, vidistis, ut arbitror, quam fugiendus nobis sit mons uterque, si præcipitium angeli, casum hominis expavescimus. Montes Gelboe, nec ros, nec pluvia veniant super vos (*II Reg. i, 21*). Quid tamen agimus? Ascendere sic non expedit, et ascendendi tenemur concupiscentia. Quis docebit nos ascensum salubrem? Quis, nisi de quo legimus, quoniam *qui descendit, ipse est et qui ascendit*? (*Ephes. iv, 10*.) Ab ipso demonstranda nobis erat ascensionis via, ne ductoris, imo seductoris iniqui, aut vestigium, aut consilium sequeremur. Quia ergo non erat quo ascenderet, descendit Altissimus, et suo nobis descensu suavem ac salubrem dedicavit ascensum. Descendit de monte potentiæ, carnis infirmitate circumdatus; descendit de monte scientiæ, quoniam placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Quid enim tenello corpore et infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius apparet parvulo, qui sola matris ubera noverit? Quis impotentior eo, cujus omnia membra clavis affixa, cujus omnia dinumerantur ossa? Quis insipientior eo, qui tradebat in mortem animam suam, et quæ non rapuit tunc exsolvebat? Vides quam multum descenderit, quantum a potentia sua, quantum a sapientia sua exinanierit semetipsum. Sed non potuit alius in montem bonitatis ascendere, nec suam commendare expressius charitatem. Nec mirum si descendendo Christus ascendit, quando priorum uterque cecidit ascendendo. Et mihi quidem videtur montis hujus ascensorem quærere qui dicebat: *Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?* (*Psal. xxiii, 3*.) Forte etiam Isaias ascensionis desiderio cadentes intuens homines ad hunc revocabat montem, exclamans: *Venite, ascendamus in montem Domini* (*Isai. ii, 3*). Annon manifeste eos de priorum montium ascensione redarguens, montis hujus prædicat ubertatem, qui ait: *Utquid suspicamini montes coagulatos? Mons coagulatus, mons pinguis* (*Psal. lxxvii, 16, 17*). Hic est igitur mons domus Domini præparatus in vertice montium, super quos salientem sponsum inspexerat, qui dicebat: *Ecce venit is saliens in montibus* (*Cant. ii, 8*). Docebat enim ignarum viæ, trahebat parvulum, infantulum deducebat: ideoque velut quibusdam passibus ibat, ut de virtute in virtutem videretur Deus deorum in Sion (*Psal. lxxxiii, 8*). Justitia enim ejus sicut montes Dei (*Psal. xxxv, 7*).

7. Sed jam, si placet, saltus etiam ipsos intueamur, quibus exsultavit ut gigas ad currendam viam, et cujus egressio a summo coelo, per gradus quosdam usque ad summum ejus occurrit (*Psal. xviii, 6, 7*). Primum ergo constitue montem illum, in quem ascendit cum Petro et Jacobo et Joanne, ubi et transfiguratus est ante eos. Refulsit facies ejus ut sol, et vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix (*Matth. xvii, 1, 2*). Resurrectionis gloria ista est, quam in monte spei contemplamur. Utquid enim

ascendit ut transfiguratur, nisi ut doceret nos cogitatione ascendere ad futuram illam gloriam, quæ revelabitur in nobis? Felix cujus meditatio in conspectu Domini est semper, qui in corde suo delectationes dexteræ Domini usque in finem sedula cogitatione revolvit! Quid enim grave illi poterit videri, qui semper mente tractat quod non sint condignæ passionis hujus temporis ad futuram gloriam? Quid concupiscere poterit in sæculo nequam, cujus oculus semper videt bona Domini in terra viventium, semper videt æterna præmia? *Tibi dixit cor meum, Propheta loquitur Domino; tibi dixit cor meum: Exquisivit te facies mea: faciem tuam, Domine requiram (Psal. xxvi, 8).* Quis mihi tribuat, ut omnes surgentes stetis in excelso, et videatis exultationem, quæ ventura est vobis a Domino.

8. Non sit molestum vobis, obsecro, quod in monte hoc aliquando diutius immoramur: poterimus enim cæteros festinantius pertransire. Verumtamen in isto quem non detineat sententia illa sancti Petri, quam in eo protulit, et de eo: *Domine, inquiens, bonum est nos hic esse? (Matth. xvii, 4.)* Quid enim tam bonum est, imo quid aliud videtur bonum, quam in bonis animam demorari, quandoquidem adhuc corpus non potest? Puto quod ejus qui ingrediebatur in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, in voce exultationis **☩☩☩** et confessionis, sonus epulantis fuerit (*Psal. xli, 5*): *Bonum est nos hic esse.* Quis enim ex vobis secum cogitans futuram illam vitam, sed lætitiā, sed jucunditatem, sed beatitudinem, sed gloriam filiorum Dei: quis, inquam, talia tranquilla secum conscientia volvens, non continuo de plenitudine intimæ suavitudinis eructat, *Domine, bonum nos est hic esse?* Non sane in hac ærumnosa peregrinatione, ubi corpore detinetur, sed in suavi ac salubri illa cogitatione, in qua corde versatur: *Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam? (Psal. lvi, 7.)* Vos autem, filii hominum, filii hominis qui descendit de Jerusalem in Jericho, filii hominum, usquequo gravi corde? Ascendite ad cor altum, et exaltabitur Deus (*Psal. lxxiii, 7, 8*). Hic est enim mens, in quo transfiguratur Christus. Ascendite, et scietis quoniam Dominus Sanctum suum mirificavit.

9. Obsecro vos, fratres mei, non graventur corda vestra in curis sæcularibus; nam de crapula et ebrietate (gratias Deo) non magnopere necesse habeo vos admonere. Exonerate, obsecro, corda vestra gravi mole terrenarum cogitationum, ut sciatis mirificatum a domino Sanctum suum. Levate corda vestra cum manibus quibusdam cogitationum, ut transfiguratum Dominum videatis. Formate in cordibus vestris non modo patriarcharum et prophetarum tabernacula, sed omnes domus illius cælestis multiplices mansiones secundum eum, qui circuibat immolans in tabernaculo Domini hostiam vociferationis, cantans, et psalmum illum diceas

A Domino: *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini (Psal. lxxxiii, 2, 3).* Circuite et vos, charissimi, cum pietatis et devotionis affectu vel hostia, visitantes animo sedes supernas, et multas, quæ in domo Patris sunt, mansiones, humiliter prostermentes corda vestra ante thronum Dei et Agni; cum reverentia supplicantes singulis ordinibus angelorum, patriarcharum numerum, cuneos prophetarum et senatum apostolicum salutantes, coronas martyrum suspicientes purpureis ruilantes floribus, redolentes liliis choros virginum admirantes, atque ad mellifluum novi cantici sonum, quantum prævalet infirmitas cordis, erigentes auditum. *Hæc recordatus sum (Propheta loquitur [alias additur Domino]), et effudi in me animam meam. Quæ? Quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei (Psal. xli, 5).* Et item: *Memor fui, inquit, Dei, et delectatus sum (Psal. lxxvi, 4).* Quem viderunt apostoli, vidit et iste, nec dissimili, ut arbitrator, visione: nisi quod spirituale totum habuit hujus visio, corporeum nihil. Omnino non vidit eum sicut is qui dicebat: *Vidimus eum, et non erat illi species neque decor (Isa. liii, 2).* Transfiguratum procul dubio vidit et speciosum forma præ filiis hominum, qui delectatum se perhibet, sicut et apostoli: *Bonum est, inquitur Domino, nos hic esse.* Et ut nihil desit propositæ similitudini, illi qui lemm proni cecidisse leguntur (*Matth. xvii, 6*), hic vero suum fatetur spiritum defecisse (*Psal. lxxvi, 4*). **C** Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te! Ascendentes igitur in hunc montem, et revelata facie gloriam Domini specularantes, haud dubium quin clamare habeatis et vos: Trahe nos post te. Quid enim prodest scire quo sit eundem, siquidem qua debeas ire non noveris?

10. Alterum proinde montem ascendas necesse est, in quo prædicantem audias, scalam erigentem octo distinctam scalaribus, cujus summitas cælos tangit. *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Jam si primum ascenderis montem jugi meditatione supernæ gloriæ, istum nihilominus montem ascendere non gravaberis, ut in lege ejus mediteris die ac nocte? sicut idem Propheta non solum meditabatur in præmiis, sed et in mandatis Domini quæ dilexit (*Psal. cxviii, 47*). Sic enim audies et tu: *Et quo eam, scitis, propter ascensionem primam; et viam scitis (Joan. xiv, 4), propter secundam.* Propterea in corde tuo pone viam veritatis inquire, ne forte sis de eorum numero qui viam civitatis habitaculi non invenerunt. Magis autem sollicitus esto ascendere non modo cogitatione **☩☩☩** cælestis gloriæ, sed et conversatione, quæ cælestem gloriam mereatur.

11. Tertium nihilominus montem lego, in quem ascendit solus orare (*Matth. xiv, 23*). Vides ergo quam bene sponsa in Canticis: *Ecce, inquit venit*

iste saliens in montibus (Cant. II, 8). In primo transfiguratus est, ut scires quæ tenderes; in secundo verba vitæ locutus est, ut scires qua pervenires; oravit in tertio, ut eundi et perveniendi bonam obtinere studeas voluntatem. *Scienti enim bonum, et non facienti, peccatum est illi* (Jac. IV, 17). Propterea sciens quoniam in oratione datur bona voluntas; cum videris quæ agenda sunt, ut convalescas ad agenda quæ videris, ascende tu ad orationem; ora instanter, ora perseveranter, sicut ille pernoctabat in oratione, et dabit Pater bonus spiritum bonum petenti se. Et vide quomodo utiliter orationis tempore etiam corporalis loci secretum quærimus, quando hoc ille non solum docuit verbo: *Intra, inquit, in cubiculum tuum, et clauso ostio ora Patrem tuum* (Matth. VI, 6); sed et commendavit exemplo, nec domesticorum quemquam admittens, sed solus ascendens ad orationem.

12. Putas, poterimus aliquid amplius de ejus ascensionibus invenire? Poterimus utique. Volo enim ut nec jumentum ipsius sis immemor, super quod legitur ascendisse. Volo ut nec ipsam crucis ascensionem omittas. Nam et in illa exaltari oportebat Filium hominis. *Et ego, inquit, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum* (Joan. XII, 32). Itaque cum jam et cognitio suppetit, et velle adjacet; quid ages, quod perficere bonum non invenis; sed asinini quidam et bestiales motus legem contrariam habent, et captivare te volunt? quid, inquam, facies super concupiscentiis irrationabilibus, quæ sunt in membris tuis? Urget te etiam cum jejulare consentis, gulæ illecebra; cum vigilare proponis, somnolentia premit. Quid faciemus huic asino? Asinum enim istud est, commune cum asinis; quia homo comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis (Psal. XLVIII, 13). Ascende, Domine, super asinum istum, conculca hos bestiales motus; quia domari debent, ne dominari prævaleant. Nisi enim calcati fuerint, conculcabunt nos; nisi premantur, oppriment nos. Propterea sequere, anima mea, et in hac ascensione Christum Dominum, ut sub te sit appetitus tuus, et tu dominaris illius. Nam ut in cælum ascendas, prius necesse est levare te super te, calcando carnalia desideria, quæ in te militant adversum te.

13. Sequere etiam ascendentem in crucem, exaltatum a terra, ut non solum super te, sed et super omnem quoque mundum mentis fastigio colloceris, universa quæ in terris sunt deorsum aspiciens et despiciens, sicut scriptum est: *Cernent terram de longe* (Isa. XXXIII, 17). Nulla te mundi oblectamenta inclinent, nullæ adversitates dejiciant. Absit tibi gloriari nisi in cruce Domini tui Jesu Christi, per quem tibi mundus crucifixus est: ut quæ mundus appetit, crucem reputes; et tu crucifixus mundo, illis quæ mundus crucem reputat, toto inhæreas amore.

14. Jam vero quid ex hoc restat, nisi ut ad illum

ascendas, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula? Dissolvi jam, et esse cum Christo, multo magis optimum. *Beatus vir cujus est auxilium abs te*. ait Propheta ad Dominum; *ascensiones in corde suo disposuit, ibit de virtute in virtutem usque ad videndum Deum deorum in Sion* (Psal. LXXXIII, 6, 8). Hæc est ultima ascensio, in qua implentur omnia, sicut ait Apostolus: *Christus qui descendit, ipse est et qui ascendit, ut adimpleret omnia* (Ephes. IV, 10). Sed de illa ascensione quid dicam? Quo ascendemus ut ubi Christus est, et nos simus? Quid ibi erit? *Oculus, Deus, non vidit absque te quæ præparasti diligentibus te* (Isa. LXIV, 4; I Cor. II, 9). Desideremus hanc, fratres mei, suspiremus ad eam jugiter: et eo magis affectus vigeat, quo deficit intellectus.

✠ SERMO V.

De intellectu et affectu.

1. Hodie sedenti in throno antiquo dierum, concessurus pariter oblatus est Filius hominis (Dan. VII, 13), et erit deinceps non modo germen Domini in magnificentia et gloria, sed et fructus terræ sublimis (Isa. IV, 2). Felix unio, et amplectendum ineffabilibus gaudiis sacramentum! Idem enim et germen Domini, et fructus terræ; idem ipse et Dei Filius, et fructus ventris Mariæ est; idem filius David, et Dominus, de quo hodie gaudium ejus impletum est. unde olim præcinnens aiebat: *Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis* (Psal. CIX, 1). Quomodo enim non germen Domini Dominus? Idem tamen et filius ejus, utpote fructus terræ sublimis, fructus virgæ quæ de radice Jesse processit. Hodie igitur suum hunc et hominis Filium apud semetipsum Pater clarificat claritate quam habuit, priusquam mundus fieret, apud ipsum (Joan. XVII, 5). Hodie Veritatem, quæ de terra orta est, cælum sibi redditam gloriatur. Hodie sponsus auferitur a filiis, e. lugendum eis est, sicut ipse prædixit. Non enim poterant filii sponsi lugere, donec sponsus cum eis erat; sed venit dies ut auferatur ab eis, ut de cætero lugeant et jejurent (Matth. IX, 15). Ubi illud jam, Petre, quod dixeras: *Domine, bonum est nos hic esse; faciamus hic tria tabernacula?* (Matth. XVII, 4) Ecce enim ingressus est amplius et perfectius tabernaculum, non manu factum, id est, non hujus creationis.

2. Quomodo ergo jam bonum est nos hic esse? Imo vero molestum est, grave est, periculosum est. Nimirum ubi malitiæ plurimum, sapientiæ modicum, si tamen vel modicum invenitur; ubi viscosa omnia, omnia lubrica, operta tenebris, obsessa laqueis peccatorum; ubi periclitantur animæ, ubi spiritus affliguntur sub sole, ubi tamen vanitas est, afflictio spiritus est. Levemus igitur, fratres mei, levemus in cælum corda cum manibus, et ascendentem Dominum sequi velut quibusdam passibus devotionis et fidei contendamus. Erit enim cum sine mora, sine difficultate obviam illi in nubibus rapiemur, et id poterunt corpora spiritualia, quod merito interim

nequeunt spiritus animales. Nunc enim quantis conatibus corda levare necesse est; quæ quidem (ut miserabiliter satis in libro propriæ experientiæ legimus) et corruptio corporis aggravat, et terrena inhabitatio deprimit?

3. At forte tradendum est, quid sic levare cor, aut quemadmodum illud oporteat elevari; sed tradendum sane ab Apostolo potius quam a nobis. *Si consurrexistis*, inquit, *cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens; quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram* (Coloss. III, 1, 2). Ac si manifestius dicat: Si consurrexistis, et coascendite; si convivitis, et conregnate. Sequamur, fratres, sequamur Agnum quocunque ierit; sequamur patientem, sequamur et resurgentem, sequamur multo libentius ascendentem. Crucifigatur vetus homo noster simul cum illo, ut destruat corpus peccati; ut ultra non serviamus peccato, mortificatis nimirum membris nostris, quæ sunt super terram. Sed et quomodo ipse resurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus. In hoc enim mortuus est et resurrexit, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus.

4. Cæterum quoniam vitæ novitas locum exigit tutiorem, et resurrectionis dignitas altiorem expetit gradum: sequamur etiam ascendentem, quærere videlicet et sapere quæ sursum sunt ibi ille est, non quæ super terram. Queris quis illa sit locus? Apostolum audi: *Quæ sursum est*, inquit, *Jerusalem libera est, quæ est mater nostra* (Galat. IV, 26). Vis scire quænam ibi sint? Visio pacis est. *Lauda, Jerusalem, Dominum; lauda Deum tuum, Sion: qui posuit fines tuos pacem* (Psal. CXLVII, 12, 14). O pax quæ exsuperas omnem sensum! o pax etiam super pacem! o mensura super mensuram, conferta, et coagitata, et **924** supereffluens! Compatere igitur Christo, anima Christiana: conresurge, coascende: quod est: *Declina a malo, et fac bonum, inquire pacem, et persequere eam* (Psal. XXXIII, 15). Sic nimirum Paulus in Actibus apostolorum de continentia, et justitia, et spe vitæ æternæ memoratur docuisse discipulos (Act. XXIV, 25). Sic veritas ipsa monet in Evangelio præcingere lumbos, lucernas accendere, et deinceps hominibus expectantibus Dominum suum similes inveniri (Luc. XII, 35, 36).

5. Cætera gemina quædam, si bene advertistis, ascensio nobis ab Apostolo commendatur, in eo quod et quærere, et sapere monuit, non infima, sed superna. Quam fortasse distinctionem nec ipse quoque Propheta præterisse omnino videbitur, dicens: *Inquire pacem, et persequere eam*, ut hoc sic pacem sequendam quærere, persequi inquisitam, quod est sapienda quærere, quæ sita sapere, quæ sursum sunt, non quæ super terram. Nimirum donec divisa sunt corda nostra, et multos interim sinus inveniuntur habere, nec sibi omnino cohærere videntur; vel particulatim ea et membratim quodam modo levare necesse est, ut in superna illa Jerusalem colligantur, cujus participatio ejus in idipsum: ubi non tantum

A singuli, sed et omnes pariter incipiant habitare in unum, non modo scilicet non divisi in semetipsis, sed nec inter seipsos. Ecce enim ut tanquam principalia cordis ipsius membra distinguam, est intellectus in nobis, est et affectus; et hi quoque sæpius sibi invicem adversantes, ut alter summa petere, alter appetere intima videatur. Quantus vero is dolor quam gravis animæ cruciatus, dum sic distrahitur, sic dilaceratur, sic abrumpitur a seipsa, vel ex ea saltem, quam omnibus experiri in promptu est, corporis scissione conficiat, si quis in suo spiritu animadvertere perniciose et periculose insensibilitate non neglexerit. Distrahuntur hominum crura, et longioris obice ligni removentur ab invicem pedes; et dum adhuc cutis integra manet, quis tamen ille est cruciatus?

B 6. Sic, sic affligi plangimus miseros, qui corporaliter inter nos conversantes, illuminati forte similiter, sed dissimiliter inveniuntur affecti. Intelligunt pariter bona quæ faciant, sed non pariter diligunt intellecta. Nam de ignorantia, fratres, quænam excusatio nobis, quibus nunquam doctrina cœlestis, nunquam divina lectio, nunquam spiritualis eruditio deest? Quæcunque vera sunt, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ; si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc discitis et accipitis, hæc auditis pariter et videtis, in exemplis videlicet et verbis eorum qui inter vos sunt perfecti, quorum et exhortatio, et conversatio plenius erudit universos. Utinam autem hæc, ut intellectum admonent moveant et affectum! ne sit intus amarissima contradictio, et divisio molestissima, dum hinc quidem sursum trahimur, sed retrahimur inde deorsum.

C 7. Nimirum advertere potes in omnibus fere religionis congregationibus viros repletos consolatione, superabundantes gaudio, jucundos semper et hilares, ferventes spiritu, die ac nocte meditantes in lege Dei, crebro suspicientes in cœlum, et puras manus in oratione levantes, sollicitos observatores conscientiæ, et devotos sectatores honorum operum: quibus amabilis disciplina, dulce jejunium, vigiliæ breves, labor manuum delectabilis, et universa denique conversationis hujus austeritas refrigerium videatur. Contra sane invenire est homines pusillanimes et remissos; deficientes sub onere, virga et calcaribus indigentes: quorum remissa lætitia, pusillanimitas tristitia est: quorum brevis et rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conversatio: quorum obedientia sine devotione, sermo sine circumspectione, oratio sine cordis intentione, lectio sine ædificatione: quos denique, ut videmus, vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frenatio, vix disciplina coercescit. Nonne tibi horum vita inferno penitus appropinquare videtur, dum intellectu affectui, et affectu intellectui repugnante, necesse habent mittere manum **925** ad opera fortium, qui cibo fortium minime sustentantur, socii plane tribulationis, sed non consolationis? Exurgamus, obse-

cro, quicumque huiusmodi sumus, resarciamus animas, spiritum recolligamus, abjicientes perniciosam tepiditatem, etsi non quia periculosa est, et Deo solet, ut interdum miserabiliter plangimus, etiam vomitum provocare; certe quia molestissima, plena miseræ et doloris, inferno plane proxima, et umbra mortis jure censetur.

8. Si quærimus quæ sursum sunt, etiam sapere et prælibare interim studeamus. Forte enim poterit intellectui et affectui non inconvenienter aptari, quod et quærere quæ sursum sunt, et sapere admonemur, ut in principalibus, quemadmodum supra dictum est, membris suis nostra corda manibus quibusdam pii conatus et exercitii spiritualis levare studeamus ad Deum. Omnes, ni fallor, quæ sursum sunt quærimus intellectu fidei et iudicio rationis; sed non æque forsitan sapimus omnes quæ sursum sunt, tanquam inescati his quæ sunt super terram, violento quodam præjudicio affectionis. Unde enim ea, quam paulo ante ostendimus, animorum diversitas, tanta disparilitas studiorum, conversationum tanta dissimilitudo? Unde spiritualis gratiæ inopia tanta quibusdam, cum aliis copia tanta exuberet? Profecto nec avarus, nec inops est gratiæ distributor; sed ubi vacua vasa desunt, stare olenm necesse est. Undique sese ingerit amor mundi: cum consolationibus, imo desolationibus suis observat aditus, per fenestras irrui, mentem occupat, sed non ejus qui dixit: *Renuit consolari anima mea; memor fui Dei, et delectatus sum* (*Psal. LXXVI, 3, 4*). Præoccupatum nempe sæcularibus desideriis animum delectatio sancta declinat; nec misceri poterunt vera vanis, æterna caducis, spiritualia corporalibus, summa imis, ut pariter sapias quæ sursum sunt, et quæ super terram.

9. Felices nimirum viri illi, per quos Dominica ascensio legitur præsignata, Enoch raptus (*Eccli. XLIV, 16*), et translatus Elias (*IV Reg. II, 11*). Felices plane, qui soli jam Deo vivunt, soli vacant intelligendo, diligendo, fruendo. Neque enim corpora quæ corrumpuntur, illas aggravant animas, aut terrena inhabitatio sensus eorum, tanquam multa cogitantes deprimit, qui cum Deo ambulasse noscuntur. Factum est impedimentum omne de medio, occasio universa sublata, materies nulla relicta est, quæ eorum affectum aggravet, vel deprimat intellectum. Nam et priorem ob hoc raptum Scriptura commemorat (48), ne forte vincat malitia sapientiam, et intellectus ejus vel anima ultra decepi valeat, aut mutari (*Sap. IV, 11*).

10. Nobis autem unde in his tenebris veritas, unde charitas in hoc sæculo nequam, in hoc mundo, qui totus positus est in maligno? Putas, erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit utique, si convertamur ad Christum, ut velamen de cordibus auferatur. Hic est enim de quo scriptum est: *Habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis* (*Isa. IX, 2*). Siquidem prioris ignorantiae tempora despiciens Deus, annuntiavit hominibus, ut (48) Vide supra serm. 3, num. 2.

A omnes ubique agerent poenitentiam, secundum quod Paulus Atheniensibus tradit (*Act. XVII, 30*). Memento etenim Dei verbum et Sapientiam incarnatam: cujus utique opus erat toto illo tempore, quo videri in terris, et inter homines conversari dignata est ineffabilis illa virtus, illa gloria, illa majestas, illuminare oculos cordis, et suadere fidem hominibus prædicatione pariter et ostensione signorum. Denique *Spiritus Domini*, ait, *super me, ad evangelizandum pauperibus misit me* (*Isa. LXI, 1*). Et apostolis loquebatur: *Adhuc modicum lumen in vobis est; ambulat dum lucem habetis, ut non tenebræ vos comprehendant* (*Joan. XII, 35*). Nec modo ante passionem, sei et post resurrectionem in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis, et loquens de regno Dei (*Act. I, 3*); quando et sensum eis, ut Scripturas intelligerent, legitur aperuisse (*Luc. XXIV, 45*), intellectum potius informabat, quam purgabat affectum.

11. Quando enim ad spiritualia affici possent animales? Imo vero ne ipsam quidem meram lucem poterant ~~926~~ aliquatenus sustinere, sed exhibere illis oportuit Verbum in carne, solem in nube, lumem in testa, mel in cera, cereum in laterna. Spiritus ante faciem illorum Christus Dominus, sed non utique sine umbra, in qua viverent interim inter gentes. Unde et Virgini legitur obumbrasse (*Luc. I, 35*), ne vehementiori reverberata splendore, ad candidissimam illam lucem, purissimumque fulgorem, divinitatis, etiam illius aquilæ posset acies hebetari. Minime tamen vel nubes ipsa levis esse potuit otiosa, sed ea quoque usus est in salutem; et discipulorum animos, qui nec ad fidei intellectum sine aliqua mutatione affectus poterant promoveri, nec assurgere adhuc ad spiritualia prævalebant, in suæ carnis provocavit affectum: ut amore quodam humano operanti mira, mira loquenti homini adhererent, amore utique carnali adhuc, sed tam valido, ut cæteris omnibus prævaleret. Nimirum hic erat ille Moysi serpens, qui serpentes magorum Ægypti omnes pariter devoravit (*Exod. VII, 12*). Denique: *Ecce nos, inquit, reliquimus omnia, et secuti sumus te* (*Matth. XIX, 27*). Beati siquidem oculi, qui videbant Dominum majestatis in carne præsentem, auctorem universitatis inter homines conversantem, virtutibus coruscantem, infirmos curantem, maria calcantem, mortuos suscitantem, dæmonis imperantem, et potestatem similem hominibus conferentem; mitem et humilem corde, benignum, affabilem, misericordiæ visceribus affluentem, Agnum Dei peccatum non habentem, et omnium peccata portantem. Beatæ aures, quæ verba vitæ ab ipsius incarnati Verbi ore percipere merebantur, quibus enarrabat Unigenitus qui est in sinu Patris, et nota faciebat quæcunque audisset a Patre: ut fluente doctrinæ cœlestis ab ipsius Veritatis purissimo fonte haurirent, universis postmodum gentibus propinanda, imo eructanda potarent.

12. Quid mirum, fratres, si implebat tristitia cor

eorum, cum ab eis sese pronuntiaret iterum, et adderet: *Quo ego vado, vos non potestis venire modo?* (Joan. VIII, 21.) Quidni concuterentur viscera, turbaretur affectus, hæsitaret animus, hæreret vultus, paveret auditus, nec omnino æquanimiter discessionis ejus sermo posset admitti, ut relinqueret eos, pro quo omnia reliquissent? Cæterum non ut maneret in carne, sed ut transferretur ad spiritum, totus ab eo ut illam carnem discipulorum fuerat collectus affectus, ut dicere esset aliquando: *Etsi cognovimus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus* (II Cor. v, 16). Unde et benignissimus ille magister blandis eos refovens consolationibus ait: *Rogabo Patrem meum, et alium Paracletum dabit vobis, Spiritum veritatis, qui vobiscum maneat in æternum* (Joan. XIV, 16); et item: *Ego veritatem dico vobis; expedit vobis ut ego vadam. Nisi enim abiero, Paracletus non veniet ad vos* (Joan. XVI, 7). Grande mysterium, fratres mei! Quid enim sibi vult: *Nisi ego abiero, Paracletus non veniet?* Itane invisæ Paracletæ præsentia Christi, aut contubernium Dominicæ carnis Spiritus sanctus horrebat, quæ sicut angelo prænuntiante cognovimus, nec concipi quidem, nisi eo superveniente potuerit (Luc. I, 35.) Quid est ergo: *Nisi ego abiero, Paracletus non veniet?* Nisi carnis præsentia vestris subtrahatur aspectibus, spiritualis gratiæ plenitudinem occupata mens non admittit non recipit animus, non capit affectus?

13. Quid vobis videtur, fratres? Si hæc ita sunt, imo quia ita sunt, audeat quis de cætero phantasticis quibusdam illecebris deditus, sectans lenocinia carnis suæ, carnis utique peccatricis, genitæ in peccatis, assuetæ peccatis, in qua denique bonum non est, illum pariter expectare Paracletum? Audeat inquam, qui huic sterquilinio semper inhæret, qui carnem fovet, in carne seminat, canem sapit; illam nihilominus consolationem supernæ visitationis, torrentem voluptatis illum, illam sperare gratiam Spiritus vehementis, quam, ut Veritas ipsa testatur, nec cum ipsa quidem Verbi carne percipere ullatenus apostoli potuerunt? Errat omnino, si quis cœlestem illam dulcedinem huic cineri, divinum illud balsamum **927** huic veneno, charismata illa spiritus misceri posse hujusmodi illecebris arbitratur. Falleris, Thoma sancte, falleris, si videre, Dominum speras, ab apostolorum collegio separatus. Non amat Veritas angulos, non ei diversoria placent. In medio stat; id est disciplina et vita communi, communibus studiis delectatur. Usquequo, miser, diverticula captas, et consolationes propriæ voluntatis tanto labore quæritas, tanto rubore mendicis? Et quid facio, inquis? Ejice ancillam, et filium ejus: non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ (Gen. XXI, 10). Nulla, ut dictum est, conventio veritati et vanitati, luci et tenebris, spiritui et carni, igni et tepiditati.

14. Sed dum ille moratur, inquires, sine aliqua consolatione esse non possum. Imo vero si moram fecerit, exspecta eum; quia veniet, et non tardabit

A Habac. II, 3). Apostoli decem dies in hac expectatione sederunt, perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria, matre Jesu (Act. I, 14). Et tu igitur orare disce, disce quærere, petere, pulsare, donec invenias, donec accipias, donec aperiatur tibi. Novit Dominus figmentum tuum: fidelis est, non te patietur tentari supra quam possis. Confido in ipso, quod si fideliter exspectaveris, nec diem decimum exspectabit. Præveniet certe in benedictionibus dulcedinis desolatam animam et orantem ut feliciter et non ad insipientiam tibi consolari renuens, in ipsius memoria delecteris, inebriatus ab ubertate domus Dei, et voluptatis ejus torrente potatus. Sic nimirum et Elisæus quondam orasse legitur, cum dulcissimum illud solatium, Eliæ præsentiam sibi plangeret subtrahendam. Sed considera diligentius quid oraverit, quidve responsum sit postulanti. Oro, inquit, domine, ut fiat spiritus tuus duplex in me. Nimirum duplicari ei spiritum oportebat, ut magistri abeuntis absentiam gratia duplicata suppleret. Unde et Elias ad eum: *Si videris, inquit, quando tollar a te, fiet quod petisti* (IV Reg. II, 9, 10). Duplicavit enim spiritum visio abeuntis, cum evidenter raptus in cœlum, universa pariter ejus desideria secum tulit, ut inciperet ipse quoque jam sapere quæ sursum sunt, non quæ super terram. Duplicavit spiritum visio abeuntis, ut intellectui spiritualis jungeretur affectus, cum ipsa utique, cui potissimum inhærebat, carne raptus in cœlum.

C 15. Quod evidentius in apostolis invenitur impletum. Ubi enim videntibus illis suus ille Jesus tam manifeste elevatus es, et ferebatur in cœlum, ut nemo eorum opus haberet interrogare, Quo vadis? ipsa jam, ut ita dixerim, oculata fide edocti sunt supplices in cœlum levare oculos, puras tendere manus, promissa sibi dona charismatum postulantes, donec fieret repente de cœlo sonus advenientis spiritus vehementis, advenientis utique ignis, quem Dominus Jesus mittebat in terram, volens vehementer accendi. Constat siquidem eos et prius Spiritum accepisse, cum videlicet insufflavit eis, et dixit: *Accipite Spiritum sanctum* (Joan. XX, 22); sed spiritum plane fidei et intelligentiæ, non fervoris, quo magis illuminaretur ratio, quam inflammaretur affectio; quod duplicati utique spiritus opus fuit. Quos enim **D** Verbum Patris disciplinam et sapientiam [alias scientiam] ante docuerat, et intellectu adimpleverat corda eorum; adveniens utique postmodum ignis divinus, et inveniens jam receptacula munda, infudit uberius dona charismatum, et in spiritualem omnino mutavit amorem, ut accensa in eis charitas fortis ut mors, jam non modo fores, sed ne ipsa quidem ora propter metum Judæorum claudere dignaretur. Cui nos gratiæ pro nostræ exiguitatis modulo præparantes, exinanire per omnia nosmetipsos, et a delectationibus miseris, et caducis consolationibus evacuare studeamus, dilectissimi, corda nostra: maximeque instante nunc die festo, et ferventius, et fiducialius unanimiter perseveremus in

oratione, ut sua nos visitatione, sua consolatione et confirmatione dignetur Spiritus ille benignus, spiritus dulcis, spiritus fortis, infirma roborans, aspera planans, corda purificans: qui cum Patre et Filio idipsum, sed non is ipse est: ☩☩☩ ut tres unum,

et unum tres esse verissime prorsus et fidelissime catholica Ecclesia fateatur, a Patre adoptata, a Filio desponsata, a Spiritu sancto confirmata, quibus una substantia, sic et eadem nihilominus gloria in sæcula sæculorum. Amen.

IN FESTO PENTECOSTES.

SERMO I.

Quomodo Spiritus sanctus tria operatur in nobis.

1. Celebramus, dilectissimi, hodie Spiritus sancti solemnitatem, tota cum jucunditate celebrandam, dignam omni devotione. Dulcissimum enim quiddam in Deo Spiritus sanctus est, benignitas Dei, et idem ipse Deus. Proinde si celebramus sanctorum solemnitas, quanto magis ejus, a quo habuerunt ut sancti essent quotquot fuere sancti? Si veneramur sanctificatos, quanto magis ipsum sanctificatorem convenit honorari? Hodie itaque festivitas est Spiritus sancti, qua visibiliter apparuit invisibilis: sicut et Filius, cum sit nihilominus invisibilis in seipso, dignatus est exhibere se in carne visibilem. Hodie Spiritus sanctus revelat nobis aliquid de seipso, sicut ante de Patre et Filio aliquid noveramus: nam perfecta Trinitatis cognitio, vita æterna est. Nunc autem ex parte cognoscimus, reliqua credimus, quæ minime sufficimus comprehendere. Et de Patre quidem novi creationem, clamantibus creaturis: *Ipse fecit nos, et non ipsi nos* (*Psal. xcix, 3*). *Invisibilia enim Dei, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur* (*Rom. i, 20*). At vero æternitatem et immutabilitatem ipsius comprehendere multum est a me: lucem habitat inaccessibleem. De Filio autem magnum aliquid novi, ejus gratia, scilicet Incarnationem. Nam generationem ejus quis enarrabit? (*Isa. lxxviii, 8*). Quis comprehendat æqualem genitum genitori? Jam et de Spiritu sancto, si non processionem, quo ex Patre Filioque procedit (illa enim mirabilis facta est scientia ex me; confortata est, et non potero ad eam) (*Psal. cxxxviii, 6*), novi tamen aliquid, videlicet inspirationem. Duo enim sunt, unde procedat, et quo. Processio a Patre et Filio posuit tenebras latibulum suum; sed processio ad homines hodie cepit innotescere, et est jam fidelibus manifesta.

2. Et prius equidem (quoniam sic oportebat) signis visibilibus invisibilis Spiritus suum declarabat adventum: nunc ejus signa quo spiritualiora sunt, eo magis congrua, eo magis videntur Spiritu sancto digna. Venit tunc super discipulos in linguis igneis, ut linguis omnium gentium verba ignea loquerentur, et legem igneam linguæ ignæ prædicarent. Nemo conqueratur quod minime nobis illa manifestatio Spiritus fiat: unicuique enim datur manifestatio Spiritus ad utilitatem (*I Cor. xii, 7*). Denique si dicere opus est, nobis ista manifestatio potius quam apostolis facta est. Ad quid enim illis necessariæ

linguæ gentium, nisi ad conversionem gentium? Fuit in eis alia quædam manifestatio magis ad eos pertinet: et hæc usque hodie fit in nobis. Manifestum enim fuit indutos esse virtute ex alto, qui de tantu pusillanimitate spiritus ad tantam devenere constantiam. Non est jam fugere, non est abscondi propter metum Judæorum; constantius modo prædicant, quam delitescerent ante timidius. Denique mutationem illam dexteræ Excelsi manifeste declarat principis apostolorum prius quidem inter ancillæ verba formido, postmodum inter principum verbera fortitudo, *Ibant*, ait Scriptura, *gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati* (*Act. v, 41*): quem sane prius cum duceretur ad concilium, solum reliquerant fugientes. Quis dubitet advenisse Spiritum vehementem, qui mentes eorum invisibili illustraret potentia? In hunc modum etiam modo quæ Spiritus operatur in nobis, testimonium perhibent [*alias additur, in nobis*] de eo.

3. Quia igitur mandatum accepimus, ut declinantes a malo, faciamus quod bonum est (*Psal. xxxiii, 13*); vide quemadmodum ☩☩☩ Spiritus in utroque adjuvat infirmitatem nostram: nam divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus (*I Cor. xii, 4*). Propterea ad declinandum a malo tria operatur in nobis; compunctionem, supplicationem, remissionem. Initium enim revertendi ad Deum poenitentia est, quam sine dubio spiritus operatur, non noster, sed Dei: idque et certa ratio docet et confirmat auctoritas. Quis enim cum ad ignem venerit algens, et fuerit calefactus, dubitabit ei ab igne venisse calorem, quem habere non poterat sine illo? Sic ergo qui prius iniquitate erat frigidus, si postmodum fervore quodam poenitentiae accendatur, alium sibi spiritum, qui suum arguit et dijudicat, non dubitet advenisse. Habes hoc et in Evangelio, ubi cum loqueretur de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum: *Ille, inquit, arguet mundum de peccato* (*Joan. xvi, 8*).

4. Sed quid prodet poenitere de culpa, et non supplicare pro venia? Necessè est ut etiam hoc Spiritus operetur, dulcedine quadam spei replens animum, per quam fiducialiter postules nihil hæsitans. Visne ostendam tibi etiam hoc opus esse Spiritus sancti? Utique dum abest ille, tale aliquid in tuo spiritu non invenies. Denique ipse in quo clamamus: *Abba, Pater*: ipse qui postulat pro sanctis gemitibus inenarrabilibus (*Rom. viii, 15, 26*). Et hæc